

Godser. Det forekommer mig imidlertid at være noget af det mest Gaadefulde, hvorledes man af en saadan Grundlovsbestemmelse vil kunne udlede Nogetsomhelst angaaende Fæstes Dvergang til Selveiendom, og allermest, hvorledes man skulde kunne gjøre det med Hensyn til de Godser, som ikke ere Majoratsgodser, men jeg skal ikke dvæle derved. Det ærede Medlem fremsatte dernæst nogle Bemærkninger, som han støttede med statistiske Oplysninger, der i den senere Tid ere fremkomne, og han mente, at dette aldeles maatte overbevise mig om, hvad jeg tidligere skulde have negtet, nemlig at Prisen paa Bøndergaardene paa Majoraterne i det Hele taget var lavere end Priserne paa Bøndergaardene paa frie Godser, naar de gik over til Selveiendom. Jeg maa hertil bemærke, at jeg ikke erindrer bestemt at have benegtet dette. Jeg erindrer tværtimod at have sagt, at der var Mulighed for, at dette var rigtigt, og jeg har yderligere indladt mig paa at forklare, hvoraf dette — hvis det virkelig forholdt sig saaledes — kunde komme, nemlig af den Omstændighed — som det ærede Medlem nu selv fremsførte idag — at Konkurrencen ikke kan være saa stor som paa de frie Godser, fordi Salg kun kan ske ifølge Bevilling til Andre end Fæsteren selv og hans Nærmeste. Dette er jo Noget, som ganske vist kan forklare dette, men det forekommer mig, at der ved de statistiske Oplysninger, som det ærede Medlem kom med, aldeles ikke kan bevises det, som han mente at kunne bevise derved. Ganste vist fremgik det deraf — hvad man ogsaa meget godt vidste iforveien — at Prisen paa de Selvetergaarde, som gaa fra Mand til Mand, i Reglen er højere end Prisen paa de Fæstegaarde, som sælges til Fæsteren til Selveiendom. Men naar det ærede Medlem dernæst yderligere argumenterede saaledes: „Det viser sig fremdeles, at ved Salg til Fæsteren og hans Nærmeste er Prisen lavere, end naar der sælges til Andre; paa Lehnsgodserne kan man kun sælge til Fæsteren og hans Nærmeste, ergo er Prisen paa Lehnsgodserne lavere end paa de andre Godser“, saa maa det jo bemærkes, at det, han skulde bevise, var det, at Prisen paa Majoratsgodser, naar der sælges til Fæsteren og hans Nærmeste,

er lavere end Prisen paa de frie Godser, naar der sælges til Fæsterens og hans Nærmeste. Det var det, det ærede Medlem skulde bevise, men det beviste han aldeles ikke ved de statistiske Oplysninger, som han fremkom med. Og naar det ærede Medlem nu gjorde den Slutning, at naar dette Lovforslag gik igjennem, saa vilde Prisen paa Gaardene for Fæsteren og hans Nærmeste blive den samme, som den nu i Almindelighed er paa andre Godser for Fremmede, da er dette Noget, som han heller ikke saa sig istand til at anføre nogetsomhelst Bevis for. Det er en Sætning, som ikke kan fastholdes overfor det Udcast, der tidligere forelaa, og som jo opretholdt den Bestemmelse i Loven af 21de Juni 1854, selv efter Dverdragelsen af Majoratet til fri Eiendom, at der ikke uden Bevilling maatte sælges til Andre end Fæsteren og hans Nærmeste, men det er navnlig, forekommer det mig, en Sætning, som er hel uberettiget overfor dette Udcast, der jo samtidigt med at tillade Majoraters Dvergang til fri Eiendom har truffet Bestemmelse om, at der paa de Godser, der herefter gaa over til fri Eiendom, ved først indtrædende Fæstledighed skal ske Dvergang til fri Eiendom saaledes, at der enten sælges til Fæsteren eller hans Nærmeste, eller ved Auktion, i hvilket Tilfælde Godseieren skal indbetale $\frac{1}{4}$ i Statskassen. Det ærede Medlem tog Sagen, som om en saadan Bestemmelse slet ikke var til, og som om Lovudkastet ganske ligefrem sagde: Majorater kunne gaa over til fri Eiendom — Punktum —, og ikke talte et eneste Ord om, hvorledes Bøndernes Stilling vilde blive efter denne Dvergang; men dertil er det ærede Medlem ganske uberettiget. Der kunde ganske vist være nogen Fristelse til at komme ind paa enkelte af de Betragtninger, som det ærede Medlem for Beile Amts 2den Valgkreds (Berg) fremkom med, og som jeg — hvad der fremgaar af, hvad jeg tidligere har udtalt og skrevet i denne Sag — i mit Hjerte har Sympathi for, men i Henhold til, hvad jeg yttrede om, at der neppe vilde komme Noget ud af en fortsat Drøftelse af Principerne, skal jeg indskrænke mig til disse Bemærkninger.